

NOVI PROCESNI ZAKONI UGROŽAVAJU PRAVA ZAPOSLENIH

Reformama radnog i socijalnog zakonodavstva od 2000. godine, kao da se „preko noći“ htelo uploviti u kapitalizam i tržište koje se stvara decenijama. Te reforme išle su preko „leđa“ zaposlenih koje je čak išlo dotle da je, Zakon o radu iz 2001. godine, propisivao, protivno ustavu i međunarodnim konvencijama, da zaposleni nije imao pravo da se izjasni na navode za koje ga poslodavac tereti. Tu su i zakoni iz oblasti zapošljavanja, penzijskog osiguranja.... Naš zakonodavac bio je imun na iskustva Evropske unije, odnosno da ekonomski razvoj ne može biti ostvaren ukoliko nije praćen razvojem u socijalnoj sferi.

Danas, iako opada podrška javnosti ka evropskom putu Srbije, nedvosmisleno je opredeljenje države prema ovoj organizaciji. U tu svrhu, je Vlada, kao nosilac izvršne vlasti, predložila Narodnoj skupštini više zakonskih predloga, kako bi usaglasila domaće zakonodavstvo sa pravom Evropske unije. Tako su predloženi procesni zakoni, kojima prema najavama zvaničnika, „treba da bude okončana reforma pravosuđa, da se stvore uslovi za efikasnije sudstvo i osvari pravo na pravično suđenje.

Tzv. procesni zakoni, između ostalog Zakon o parničnom postupku i Zakon o izvršenju i obezbeđenju, omogućuju primenu tzv. materijalnog prava, odnosno prava sadržanih u građanskim zakonima (radno, stvarno, porodično i dr.). Nesumnjivo da su oni neophodni za brzo i efikasno rešavanje sporova koji nastanu u primeni prava. Međutim, neverovatno je to što i procesni zakoni, koji se donose u procesu pridruženja Evropskoj uniji, negativno utiču na položaj zaposlenih i njihovih organizacija, iako to po svojoj pravnoj prirodi nikako ne mogu učiniti.

Novi Zakon o parničnom postupku, koja je izglasan krajem septembra a počinje da se primenjuje od 1. februara 2012. godine, doneo je tu novinu da stranku u postupku može zastupati samo advokat. U sada važećem Zakonu, to može biti svako lice, osim onog koji se bavi nadriparstvom odnosno koji se neovlašćeno bavi pružanjem pravne pomoći.

Zanimljivo je što je u radnoj verziji Zakona koji je objavljen na zvaničnoj internet strani Ministarstvo stajalo da punomoćnik može biti svako lice. Nakon sedam dana pojavila se druga radna verzija koje je Vlada prosledila Narodnoj skupštini na usvajanje, koja je sadržavala odredbu o kao advokatu kao isključivom punomoćniku. U obrazloženju predlagača, stajalo je da se: „na taj način omogućava dosledno sprovođenje ustavne odredbe, prema kojoj pravnu pomoć može pružati samo advokatura».

Kolika je nedoslednost učinjena u postupku ovog zakona, vidi se iz činjenice da je Narodna skupština prihvatila amandman kojim se omogućava pravicima sa položenim pravosudnim ispitom u pravnim licima (preduzeća i sl.) mogu da zastupa svoja pravna lica. Opravdano se postavlja pitanje da li sada važi obrazloženje iz predloga zakona koje je važilo prvog puta, odnosno da pravnu pomoć može pružati samo advokatura.

Savez samostalnih sindikata Srbije je reagovao time što je uputio amandman na predloženi član. U predloženom amandmanu stajalo je da punomoćnik stranke u postupku može biti i predstavnik organizacije čija je stranka član, jer u cilju zaštite prava i interesa zaposlenih, sindikat organizauje besplatnu pravnu pomoć, koja uključuje i zastupanje zaposlenih pred sudom.

Predloženi amandman je i u skladu sa posebnim zakonom, odnosno Zakonom o radu, koji propisuje pravo sindikalnog predstavnika na plaćeno odsustvo za vreme zastupanja zaposlenog pred sudom . Isto tako, uzet je u obzir i član 195 Zakona, koji propisuje pravo predstavnika sindikata koja zaposleni ovlasti da može da pokrene postupak pred sudom. U konkretnom slučaju, postoji sukob zakona, iste pravne snage, o kome ne može odlučivati Ustavni sud te ostaje da se vidi kako će sud postupati u ovoj situaciji, imajući u vidu da su sudovi nezavisni u obavljanju sudijske dužnosti.

I drugi procesni zakon, Zakon o izvršenju i obezbeđenju, nije ponudio ništa bolje. Ovaj Zakon, koji je stupio na snagu u septembru, propisuje da se odredbe zakona koje propisuje prekid ili odglaganje izvršnog postupka neće primenjivati u izvršnom postupku koji se sprovodi po predlogu za izvršenje radi naplate novčanog potraživanja iz radnog odnosa. Ova odredba odnosi se, pre svega, na član 20ž iz Zakona o privatizaciji, koji propisuje da se nad subjektom privatizacije ne može odrediti ili sprovesti prinudno izvršenje niti bilo koja mera postupka izvršenja radi namirenja potraživanja. Time su i ispoštavani stavovi Evropskog suda za ljudska prava (Kačapor i dr. protiv Srbije) kao i mišljenje Vrhovnog kasacionog suda da se „izvršni postupci koji se odnose na naplatu novčanih potraživanja iz radnog odnosa utvrđenih izvršnim ispravama protiv dužnika subjekta privatizacije, neće prekidati, a da će se prekinuti postupci nastaviti i okončati“.

Međutim, već sledeći paragraf ovog člana, praktično onemogućuje primenu navedenog pravila. Naime, ovim stavom određuje se da će sud, u slučaju kada se prinudno izvršenje sprovodi nad subjektom privatizacije u postupku restrukturiranja po potraživanju iz radnog odnosa, *zastati* u skladu sa Zakonom o parničnom postupku.

Zakon o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“, br. 125/04 i 111/2009), u članu 219, određuje da će sud zastati sa postupkom kad je to izričito određeno zakonom. Dakle, sud, slučaju kada se prinudno izvršenje sprovodi nad subjektom privatizacije u postupku restrukturiranja po potraživanju iz radnog odnosa, **obavezno zastaje** sa postupkom prinudnog izvršenja.

Isto tako, u članu 219 stav 3 Zakona o parničnom postupku, određeno je da će Rešenjem o zastajanju biti **određeno i vreme za koje je zastajanje određeno**. Iz ovako određene odredbe, **sporno je** do kada će zastajanje u izvršnom postupku, po pitanju potraživanja iz radnog odnosa protiv preduzeća u restrukturiranju, trajati. Primera radi, u čl. 145 i 189 Zakonu o izvršenju i obezbeđenju, određeno je zastajanje u postupku, **ali je određeno do kada će zastajanje trajati**.

Nesumnjivo je da je put ka Evropi trasiran. Međutim, ostaje otvoreno pitanje, moraju li reforme uvek ići preko leđa radnika kada nema nikakvih realnih razloga za to?